

Ranuan yläkoulun opiskeluhuollon työryhmän aloite

Hyvinvointilautakunta 09.11.2023 § 257
877/12.00.00/2022

Ranuan yläkoulun opiskeluhuollon työryhmän on laatinut 3.5.2023 aloitteen tuntijaon ja perusopetuksen opetussuunnitelman muutoksesta vuosiluokilla 3-6 seuraavasti:

”Olemme havainneet, että yläasteikäisten nuorten vuorovaikutustaidot sekä empatiakyky ovat puutteelliset. Tämä näkyy käyttäytymisessä oppitunneilla ja välitunneilla sekä muun muassa KiPu-tiimissä (Kiusaamiseen puuttumistiimi) käsiteltävien tapausten lisääntymisenä. KiPu-tiimi käsittelee nuorten välisiä pikkuriitoja tai sanaselkkauksia.

Nuorten kyky sopia asioita keskenään on heikentynyt. Toisia haukutaan ja tönitään ajattelemattomuuttaan, osaamatta pyytää tai antaa anteeksi. Usein nuori ei huomaa tai halua huomata, miltä toisesta tuntuu. Ja vaikka hän osaisi tulkita toisen tunteita, hän ei osaa sanoittaa ajatuksiaan - ei huomioi toista tilanteen vaatimalla tavalla. Tämä kaikki näkyy ja tuntuu koulun ilmapiirissä.

Empatia- ja vuorovaikutustaitojen oppiminen alkaa vauvaikäisenä huoltajien kanssa. Eskarit siirtyvät koulun vaikutuspiiriin. Lapsi alkaa opetella ryhmässä käyttäytymistä, mikä onkin monelle päiväkodissa käymättömälle lapselle uusi taito. Ensimmäisen luokan oppilaalla oletetaan jo olevan ryhmäkäyttäytymisen taitoja, mutta näin ei valitettavasti aina ole.

Koulussa tavoitteena on opettaa lapsi lukemaan ja laskemaan. Empatiataitojen opettaminen koetaan tärkeäksi, mutta valitettavasti se jää usein toissijaiseksi tavoitteeksi muun tukemisen noustessa tärkeämpään rooliin (oppimisen kolmiportainen tuki).

Ranuan esi- ja perusopetuksessa on vastattava haasteeseen. Esitämme, että Ranualla aloitetaan järjestelmällinen empatia- ja vuorovaikutustaitojen opetus. Päivitetään tuntijako vastaamaan haasteisiin, joita koulussa havaitaan käyttäytymisen hallinnassa. Se myös tukisi kotien kasvatustyötä.

Ranuan kunnassa perusopetuksen alimmilla luokilla on matematiikan ja ympäristötiedon opetusta enemmän kuin tuntijaossa vaaditaan olevaksi. Matematiikassa näitä lisätunteja on 2, samoin ympäristöopissa. Ehdotamme, että tuntiresurssista varataan vuorovaikutus- ja empatiataitojen oppimiseen yksi vuosiviikkotunti vuosiluokilla 3-6. Hyviä malleja tuntien sisältöön löytyy esimerkiksi Rovaniemen kaupungin hyvinvoinnin vuosikellosta sekä Oulun kaupungin tunne- ja turvataitokasvatuksen materiaaleista.

Lapsi tekee oikein, jos hän osaa! Kaikkien aikuisten tehtävänä on auttaa lasta kehittymään taidoissaan perusopetuslain hengessä; opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja

eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja.

Ranualla 3.5.2023

Yläkoulun oppilashuollon työryhmä “

Yläkoulun henkilöstökokous käsitteli 31.10.2023 § 3 yläkoulun opiskeluhooltoryhmän aloitetta ja hyväksyi aloitteen ehdotuksen yksimielisesti:

”Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen perusopetuksessa

Oppilashuollossa on usein noussut esiin huoli siitä, että yläkouluikäisten nuorten vuorovaikutustaidot sekä empatiakyky ovat puutteelliset. Tämä näkyy käyttäytymisessä oppitunneilla ja välitunneilla sekä muun muassa KiPu-tiimissä (Kiusaamiseen puuttumistiimi) käsiteltävien tapausten lisääntymisenä.

Oppilashuolto on laatinut aloitteen järjestelmällisemmästä empatia- ja vuorovaikutustaitojen opettamisesta. Ranuan tuntijakoa voisi päivittää vastaamaan haasteisiin, joita koulussa havaitaan käyttäytymisen hallinnassa. Se myös tukisi kotien kasvatustyötä. Ranuan kunnassa perusopetuksen alimmilla luokilla on matematiikan ja ympäristötiedon opetusta enemmän kuin tuntijaossa vaaditaan olevaksi. Matematiikassa näitä lisätunteja on 2, samoin ympäristöopissa. Ehdotamme, että tuntiresurssista varataan vuorovaikutus- ja empatiataitojen oppimiseen yksi vuosiviikkotunti vuosiluokilla 3-6.

KOKOUS: yläkoulun henkilöstö hyväksyi oppilashuollon laatiman ehdotuksen yksimielisesti.”

Kirkonkylän koulun henkilöstökokous käsitteli 23.5.2023 yläkoulun opiskeluhooltoryhmän aloitteen ja suhtautui positiivisesti asiaan sekä totesi, että myös yläkoululla tulisi ottaa taitojen harjoittelu ohjelmaan:

”Empatia- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu säännölliseksi 3-6 luokille:

Kooste kommentteista:

- pitäisi aloittaa jo aikaisemmin eli viskarista alkaen
- pienemmillä voidaan sisällyttää esim. äidinkielen ja uskonnon oppitunteihin
- isommilla ei missään nimessä voida ottaa pois matematiikan tunneista
- oma tunti asian käsittelyyn olisi hyvä
- myös yläkoululla tulisi ottaa näiden taitojen harjoittelu ohjelmaan

Ehdotus:

Kirkonkylän henkilöstö suhtautuu positiivisesti, mutta matematiikan tunteista ei voida ottaa pois. Myös yläkoululla tulisi ottaa taitojen harjoittelu ohjelmaan.”

Valtioneuvoston asetuksessa 422/2012 säädetään perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta. Asetuksessa määrätään kunkin oppiaineen tai aineryhmän kyseisillä vuosiluokilla yhteensä järjestettävän opetuksen vähimmäismäärä vuosiviikkotunteina (= 38 oppituntia).

Hyvinvointilautakunta 24.05.2023 § 218 on päättänyt Ranuan kunnan opetustoimen tuntikehyksen lukuvuodelle 2023-2024. Ranuan perusopetuksen tuntikehyksessä vuosiluokkien 3-6 aikana oppilaalla on matematiikassa ja ympäristöopissa kummassakin kaksi vuosiviikkotuntia yli valtakunnallisen vähimmäistuntimäärän.

Yläkoulun opiskeluhuollon työryhmän esittää aloitteessaan, ja yläkoulun henkilöstökokous kannattaa ehdotusta, että tuntiresurssista varataan vuorovaikutus- ja empatiataitojen oppimiseen yksi vuosiviikkotunti vuosiluokilla 3-6. Kirkonkylän koulun henkilöstökokous kannattaa aloitetta sillä ehdolla, että matematiikan tunteista ei oteta pois ja myös yläkoululla tulisi ottaa taitojen harjoittelu ohjelmaan.

Yläkoulun opiskeluhuollon työryhmän aloitteessa todetaan, että kouluopetuksen tavoitteissa huomioidaan ”lukemaan ja laskemaan oppiminen” - akateemiset, kognitiiviset prosessit ja taidot. Myös tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen oppiminen sisätyvät perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteisiin. Opetussuunnitelman perusteissa kouluyhteisön hyvän elämän rakentaminen ja toimiva vuorovaikutus nähdään tärkeänä (POPS 2014).

Aloitteen mukaan koti, varhaiskasvatus ja perusopetus ovat ympäristöjä, joissa opitaan käsittelemään ja tunnistamaan tunteita. Aikuisen malli on tunnetaitojen oppimisessa merkityksellinen. Lapsen kasvuoloilla ja koko yksilöllisellä oppimishistorialla on vaikutuksensa tunnekokemuksiin ja tunnetaitoihin. Emotionaaliset vaikeudet näkyvät vuorovaikutustilanteissa. Kasvuympäristöön vaikuttamalla voidaan vaikuttaa myönteisesti lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitoihin ja niissä oleviin ongelmiin.

Aloitteessa todetaan, että tunne- ja vuorovaikutustaitoja on viime aikoina otettu tietoisesti mukaan kouluopetukseen eri puolella maataamme. Esimerkiksi Rovaniemen kaupunki on ottanut käyttöön Hyvinvoinnin vuosikellon, joka ohjaa perusopetuksen yhteisöllistä hyvinvointityötä vuositasolla. Vuosikelloon sisältyvillä hyvän mielen tunteilla koko koulu (e-9 lk) harjoittelee kuukausittain vaihtuvien teemojen mukaisesti mielen hyvinvointiin, tunnetaitoihin, sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja elämönhallintaan liittyviä taitoja.

Rovaniemen mallissa vuosikellon sisältöä voidaan erillisten teematuntien lisäksi sisällyttää ja käyttää osana eri aineiden oppitunteja.

Päätösehdotus

Hyvinvointilautakunta päättää, että ympäristöopin tunneista 0,5 vuosiviikkotuntia muutetaan tunne- ja vuorovaikutustunneiksi vuosiluokilla 3, 4, 5 ja 6 lukuvuoden 2024-2025 alusta alkaen. Yläluokkien aineenopettajia kannustetaan huomioimaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetussuunnitelmaan kirjatut sisällöt aineopetuksen suunnittelussa. Rehtorit ja koulun johtaja velvoitetaan sivistystoimenjohtajan johdolla valmistelemaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisältöjen päivitys paikalliseen opetussuunnitelmaan.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Lisätietoja asiasta antaa:
sivistystoimenjohtaja Juha Siitonen,
puh. 040 544 5150, etunimi.sukunimi@ranua.fi